

De Meuhoek Land van de duizend(en) knotelzen

Beschrijving landschapsmonument

Inhoudsopgave

Pag 3	Omschrijving
	1. Toelichting algemeen
	2. Omschrijving
pag 4	3. Toelichting van de ontstaansgeschiedenis
	4. Ligging en afperking
pag 5	5. Ontstaan
	6. Historische kaarten
pag 7	7. Hydrologie en bodem
pag 9	8. Flora en fauna
pag 10	9. Archeologie en Cultuurhistorie
	10. Veldnamen en historie
	11. Recente geschiedenis
pag 11	Waarden en wensen
	12. Wat moet bewaard worden?
pag 12	13. Wat is hiervoor nodig.
	14. Welk wensbeeld voor de toekomst ligt hier.
pag 13	15. Welke natuur- en landschapselementen profiteren hiervan?
	16. Maatschappelijke kosten en batenanalyse: welk businessmodel ligt hier?
pag 13	Partijen
	17. Wie is de eigenaar?
	18. Wat wil de eigenaar?
pag 14	19. Hoe kijken zij aan tegen dit Landschapsmonument aan?
	20. Welke actoren/partners zijn aanwezig of denkbaar?
	21. Beschrijver van dit landschapsmonument
	22. Bronnenlijst
pag 15	Opties
	23. Welke kansen en bedreigingen liggen hier?
	24. Welk overheidsbeleid is van belang?
	25. Is er een vorm van bescherming?
	26. Biedt dat kansen?
pag 16	27. Wat is nog een Black box?
	28 Welke subsidie/ financiering /steun/ hulp is denkbaar
pag 16	Bekendheid
	29. Welk beeld/archiefmateriaal is er?
	30. Welke publiciteit kan gezocht worden?
	31. Plaatsing op Wikipedia mogelijk
	32. Is er een evenement/gebruik/activiteit/themadag denkbaar waaraan dit Landschapsmonument gekoppeld kan worden?

Omschrijving

1. Toelichting algemeen

De Meuhoek is een buurtschap ten zuidoosten van het dorp Halle (gemeente Bronckhorst). De Meuhoek ligt tussen de zuidflank van de Halse rug en de grens met de gemeente Oude IJsselstreek. De Meuhoek is een ontginning in de Halsse Maeden van boeren uit Halle. De grond lag te laag of was te onvruchtbaar om te dienen als bouwland, maar was aanvankelijk goed bruikbaar als hooiland en later ook als weidegrond. De naam Halsse Maeden geeft aan dat deze weilanden hoorden bij de Halsse boerderijen. Meu is waarschijnlijk een verbastering van made. De toevoeging hoek duidt een bepaald gebied aan.

2. Omschrijving

In de Meuhoek wordt een fraai landschap met markante knotelzensingels en eenmansessen aangetroffen. Het is een kleinschalig coulisselandschap met een oppervlakte van ca. 3 km² met een afwisseling van gras- en bouwlanden, land- en zandwegen, houtsingels en kleinschalige landschapselementen. Op de huiskavels in dit gebied vindt hoofdzakelijk burgerbewoning plaats.

De kern van het gebied ligt tussen 't Olde Maatje, Spiekermanweg en de Landstraat. Hier staan de meeste en meest opvallende knotelzen en is het gebied meest authentiek. Door de aanvoer van kwelwater is het gebied van oorsprong zeer nat. In dit milieu voelt een boomsoort als de zwarte els zich goed thuis. Zeer veel bomen staan hier als knotelzen op de perceelsscheidingen.

In 2011 is door Stichting Achterhoek weer Mooi in het gebied geïnventariseerd. Er zijn toen circa 3000 knotelzen geteld. Veel elzen zijn meer dan 100 jaar oud. Dit omvangrijke knotelzenlandschap is uniek voor de Achterhoek en komt zelfs in heel Nederland niet of nauwelijks voor. De laatste jaren zijn ook weer nieuwe knotelzen aangeplant om het landschap te versterken. De knotelzen, dienden in het verleden veelal als grensmarkering en afrastering van de weiden. De houtopbrengst door het knotten van de elzen werd gebruikt als brandhout. Het hout van de zwarte els heeft een grijswitte kleur en wordt spoedig na het zagen roodachtig bruin van kleur. Het hout ontbrandt zeer gemak-

kelijk, waardoor de houtkachel snel op temperatuur is. De dunne twijgen waren ook geschikt als bundels voor stoken bij het broodbakken of verwarmen van de mantelpot, waar veevoer in gekookt werd. Elzenhout geeft in een korte tijd erg veel warmte af. Kortom, de zwarte els had een duidelijke gebruiksfunctie in de Meuhoek. De houtopbrengst wordt door bewoners nog steeds ingezet voor verwarming en de knotelzen markeren nog steeds de eigendomsgrenzen van de weilanden. Maar nu krijgt de ecologische, recreatieve en landschappelijke of esthetische waarde meer betekenis. Nu wordt het vooral gezien als een fraai landschapselement waarbij de recreant en de natuur is gebaat. Mede dankzij StAM en de donoren zijn er subsidies voor de grondeigenaren.

3. Toelichting van de ontstaansgeschiedenis

De naam Meuhoek verwijst dus naar een nat stuk grond. Overigens kent de Meuhoek ook enkele lage zandruggen en zandbulten. Reeds in de middeleeuwen werden er onderkomens gebouwd, wellicht eerst van plaggen op de zandbulten. De eerste boeren die in het gebied kwamen wonen, begonnen met het ontginnen van het moeras. Ze groeven sloten en trokken els, wilg, berk en gagel uit de grond. Zo ontstonden de hooiweitjes en tegen de ruggen en bulten hier en daar een kamp of akkertje. Vanuit het omringende moeras en broekbos waaiden tijdens najaarsstormen nog lange tijd miljoenen elzenzaadjes uit over de weides en akkertjes.

Daar zorgden koeien, zeisen en de ploeg ervoor dat kiempjes niet konden uitgroeien. Maar in het slootwater dreven met ze met honderdduizenden rond, tot ze bij daling van het peil of dooi van het ijs in het voorjaar bleven kleven aan de oevers. Daar nu kiemden de elzen met duizenden en vochten zich een weg omhoog. Ze groeiden uit tot hagen van elzen. De Meuhoekers kozen ervoor die elzen niet periodiek af te zetten bij de grond, maar zij begonnen de elzen te knotten. En zo ontstond dit 'Land van de duizenden knotelzen'.

4. Ligging en afperking

De Meuhoek ligt ten zuidoosten van het dorp Halle, tot om en nabij de grens met de gemeente Oude IJsselstreek. De Meuhoek wordt doorsneden door een provinciale weg, de N330, de hoofdverbinding tussen Zelhem en Varsseveld, de Varsseveldseweg. Het wegenpatroon en verkaveling is in de loop van de jaren niet wezenlijk veranderd. De kleinschaligheid is nog duidelijk zichtbaar. Belangrijk was de aanleg van een fietspad langs de provinciale weg in verband met de verkeersveiligheid. Om die reden zijn ook aan weerszijden van de weg de rijen met eikenbomen, die dicht op de weg stonden, gekapt en vervangen door jongere exemplaren.

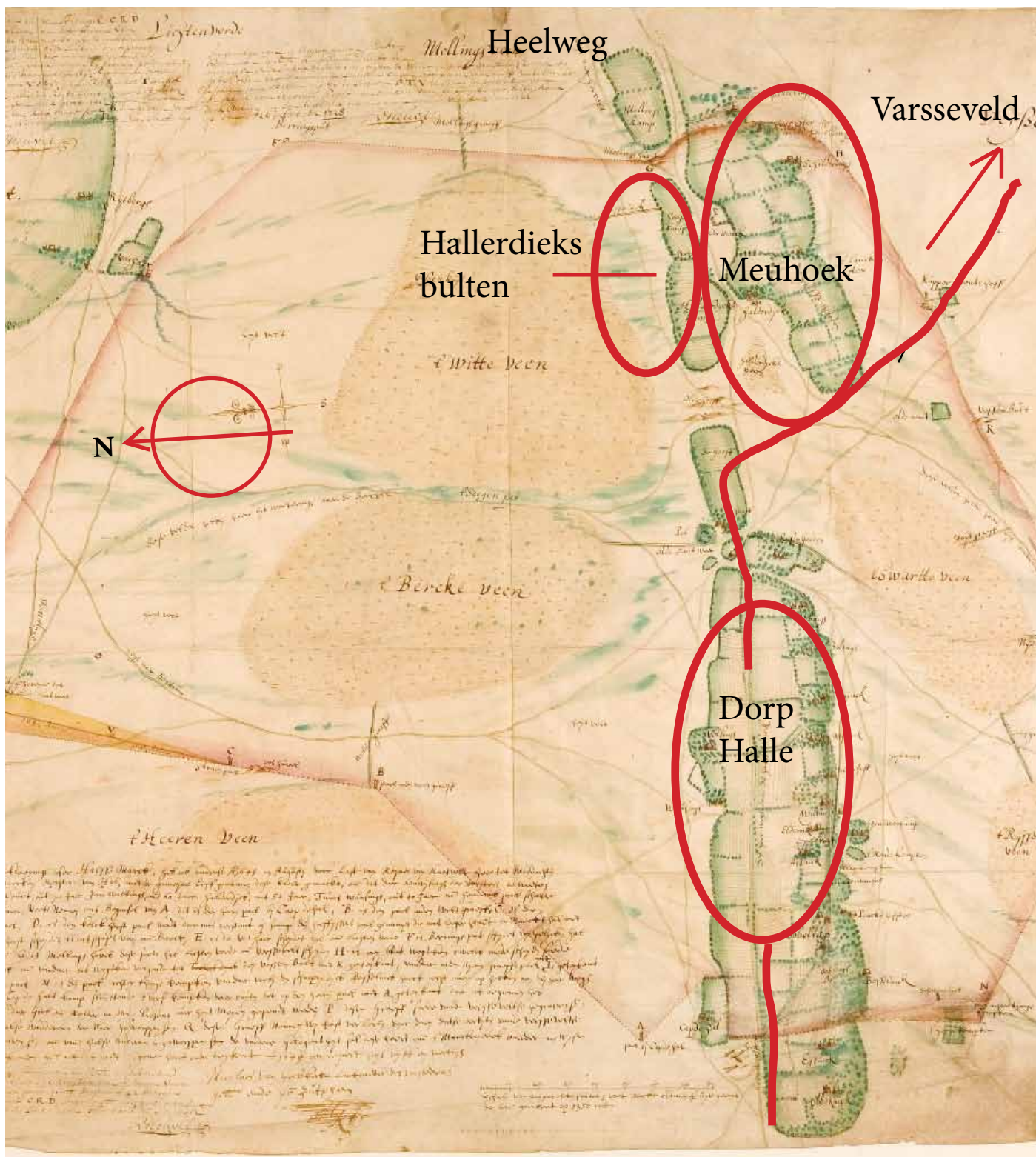
5. Ontstaan

De Meelhoek is onderdeel van het buitengebied van Halle, dat ligt in een gebied dat van oorsprong wordt aangeduid als het lage midden van de Achterhoek. Een vlak land met hier en daar wat hogere zandruggen en zandbulten. Daartussen lagen ondiepe kommen met veenmoeras. Het water bleef daarin staan boven ondoordringbare lagen van leem en oer. De beekjes met hun geringe helling in dit gebied konden nauwelijks een bijdrage leveren aan de ontwatering. Het was toen een zeer verraderlijk en voor de landbouw een weinig aantrekkelijk gebied.

6. Historische kaarten

Eén van de oudste kaarten van Halle en omgeving (inclusief de Meelhoek), is die van Nicolaes van Geelkerken uit het jaar 1643, waarbij hij de Marke van Halle in kaart beeld brengt. Ter plaatse van de Meelhoek wordt het gebied geduid als 'Maeden' (weiden). De huisplaats 'Olde Mait' (Oude Maatje) is specifiek benoemd.

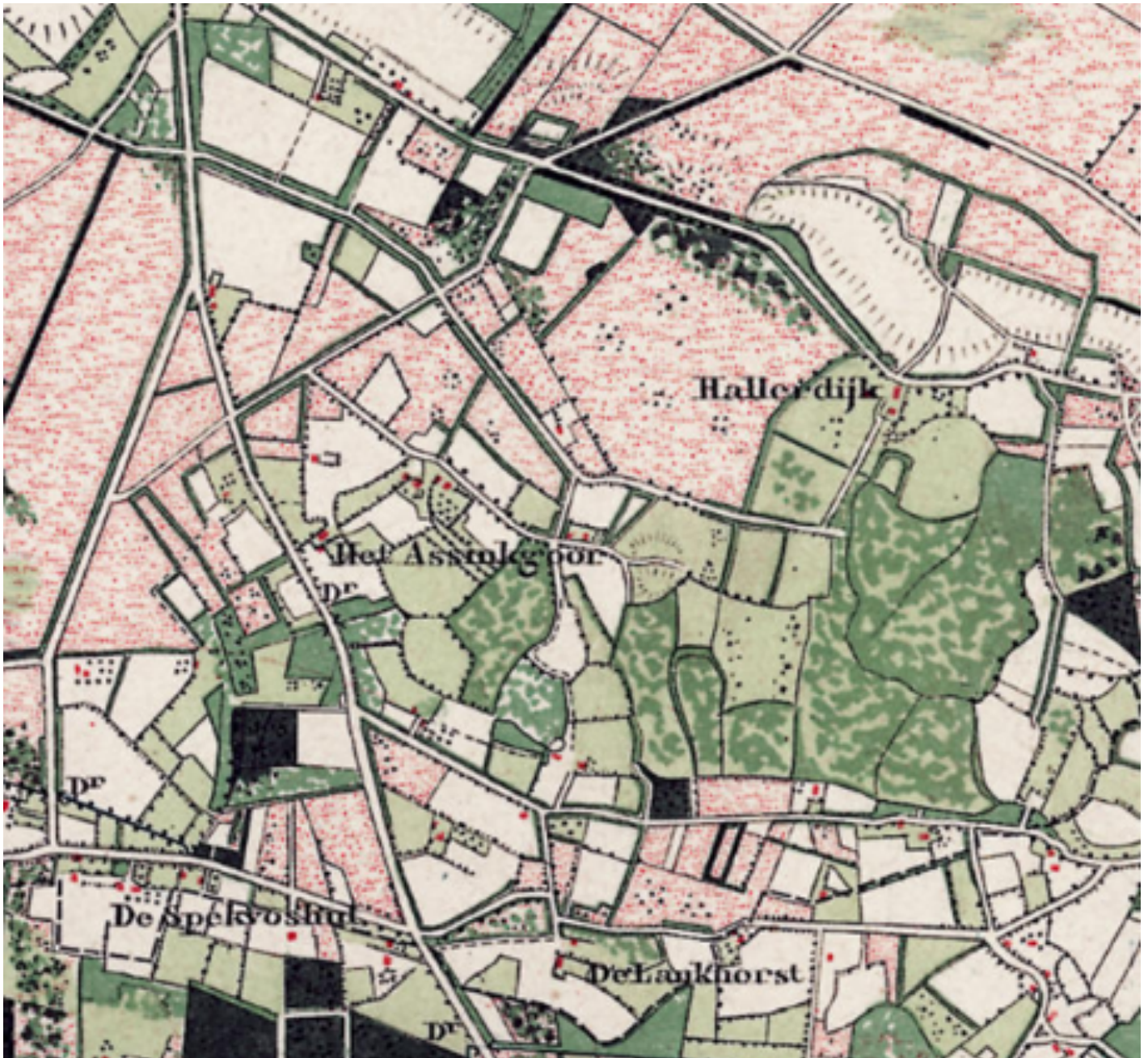
Op de oude kaart van Van Geelkercken staat zuidelijk van de Hallerdijs kamp nog een in cultuur gebracht gebied getekend, met daarin in het westelijke gedeelte met sierlijke letters geschreven 'Halsse Maeden' ofwel de Halse hooilanden. Het gaat niet om een kamp of es met bouwland zoals aan de noordzijde van de Landstraat, want daar is het verval toch al gauw 2 tot 2,5 meter. Aannemelijk is dat het hier gaat om een relatief jonge ontginning, veldkavels in gang gezet door de boeren in en rond Halle als aanvulling op hun bedrijfsvoering. Grond die te laag en nat lag of (nog) te onvruchtbaar was om hier te wonen en als bouwland in aanmerking te komen, maar goed bruikbaar als hooiland.

Afb. 3. Kaart van de Halse mark 1643 van Nicolaes van Geelkerken.

De naam Halsse maeden duidt erop dat deze weilanden hoorden bij de Halse boerderijen. De verbinding met deze boerderijen is ook nu nog terug te vinden in de namen van de percelen. Voorbeelden zijn Abbinksmeu, Maatsemeu, het Assinkgoor en het Wossinkbos. Het lijkt voor de hand te liggen dat 'meu' een verbastering is van 'maeden'. De toevoeging 'hoek' is waarschijnlijk van later datum en werd gebruikt om een bepaald gebied aan te duiden.

De kleinschaligheid van het gebied is duidelijk zichtbaar op de Bonnekaarten van ca. 1900. De verkaveling is voor een belangrijk deel intact gebleven. Opvallend zijn de grotere bos- en natuurgebieden ten noorden van de Spiekermanweg. Dit duidt erop dat dit perceel niet zo gemakkelijk te ontginnen was. (zie afbeelding volgende pagina)

Afb. 4 Topografische Bonnekaart van de Meulhoek rond 1900

7. Hydrologie en bodem

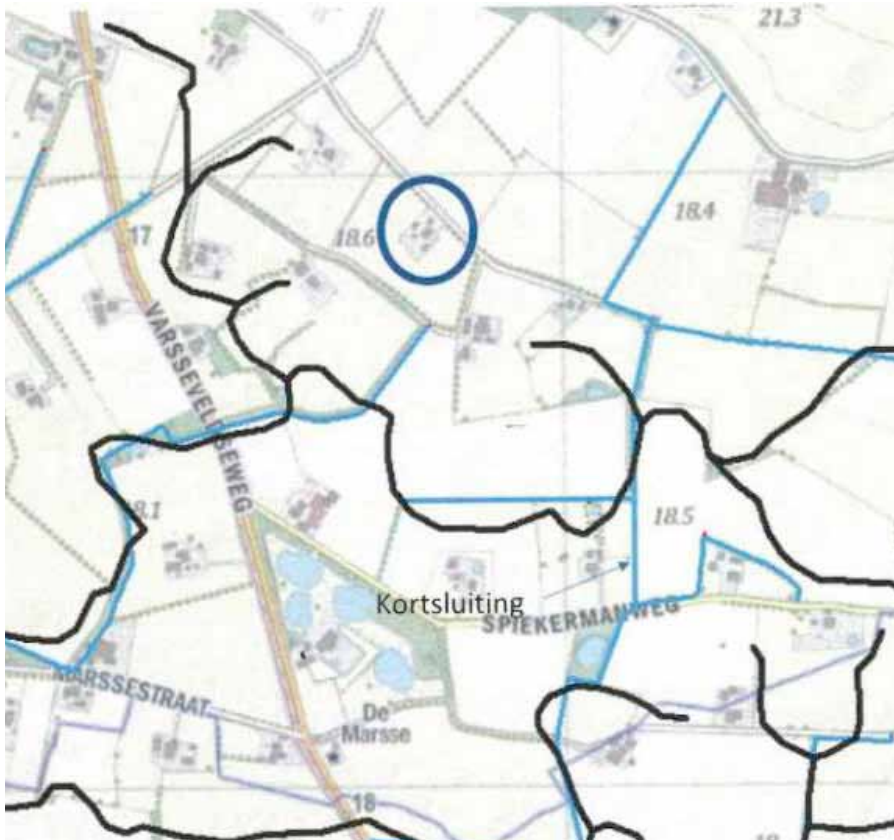
Ook in de Meulhoek stroomt het grondwater van oost naar west. Door het gebied loopt één grotere watergang van het waterschap Rijn en IJssel. Deze watergang zorgt voor de afvoer van het water vanaf de Halse rug. Deze sloot wordt ook gevoed door neerslag en kwelwater. Het water wordt relatief snel afgevoerd, via de Boven Slinge naar de Oude IJssel. De overige watergangen zijn zgn. B-watergangen, kavelsloten van beperkte diepte.

In de jaren zeventig werd deze watergang ingericht met het oog op ontwatering voor landbouwkundig gebruik. Daardoor, maar ook door enkele gortdroge jaren, zijn vochttekorten in de landbouw en verdroging van de natuur ontstaan. De waterkwaliteit verbeterde op het moment dat er een drukriolering werd aangelegd in de jaren '90.

Nu groeit er ook waterviolier. Die kan alleen voorkomen als er sprake is van kwelwater dat door venige substraten naar de oppervlakte komt.

Het huidige watersysteem doorsnijdt plaatselijk het natuurlijke watersysteem (grondwaterstromen).

In het jaar 2023 zijn in de watergang enkele stuwen geplaatst, teneinde het water langer in het gebied vast te houden en uitdroging van de gronden te voorkomen.

Afb. 5. Waterkaart

De gronden centraal in de Meuhoeck zijn aangeduid als beekerdgronden. Beekerdgronden zijn zandeerdgronden die meestal voorkomen in beekdalen. De beekerdgronden behoren binnen de Nederlandse bodemclassificatie tot de hydrozandeerdgronden. De bodem bestaat uit een eutrofe (voedselrijke) humuslaag die overgaat in een oligotrofe (voedselarme) laag van dekzand. Beekerdgrond komt voor in gebieden met een fluctuerende grondwaterstand. In de bodem treedt daardoor oxidatie op. In de Meuhoeck komen er ook zgn. oerbanken voor, welke ontstaan doordat ijzermoleculen oxideren.

Rondom de beekerdgronden liggen de enkeerdgronden. Enkeerdgronden bestaan uit een humusrijke bruinegekleurde laag grond, het esdek, van ten minste 50 cm dik. In de Nederlandse bodemclassificatie vallen enkeerdgronden onder de zogenaamde dikke eerdgronden. Deze bodemsoort komt voor op de hogere zandgronden die gevormd zijn in het Pleistoceen. Deze gronden zijn ontstaan door het potstalsysteem waarbij de grond werd bemest met dierlijke mest en plaggen.

Ten westen van de Meuhoeck liggen de zgn. veldpodzolgronden. Veldpodzolen zijn de meest voorkomende podzolgronden in Nederland. Ze worden veel aangetroffen in de jonge heideontginningen, gebieden die tot eind de 19e - begin 20e eeuw met heide waren bedekt (de woeste gronden). De veldpodzolgronden liggen in lagere delen, zoals afvoerlose laagten, en op lage ruggen, met relatief hoge grondwaterstanden.

Afb. 6 Bodemkaart

8. Flora en fauna

Elke winter komen uit het hoge noorden sijsjes, om de elzenkatjes leeg te peuzelen. Er hoeven maar een paar elzen bijeen te staan of het voortdurend getingel van sijsjes is er 's winters te horen. Deze aandoenlijke kleine, geelgroene vogeltjes hebben het voorzien op de piepkleine zaadjes die ze op de kop hangend uit de elzenproppen pikken.

Ook elzenhaantjes vinden de elzen, net als talloze rupsen, zweefvliegen en klimmende slingerplanten. Bunzingen, wezels, hermelijnen en steenuilen: allemaal maken ze gretig gebruik van holtes en gaten die ontstaan in rijpende knotbomen. Ze graven en knagen gangen en gaten door het hout, dat o zo hard en taai, maar toch doorlatend is. Vogelsoorten die in de Meuhoek veel voorkomen en broeden zijn sijsje, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger, ringmus, fazant en de groene specht.

Er komen vlindersoorten voor als het oranjetipje, die de pinksterbloem als waardplant heeft en het koevinkje die afhankelijk is van vochtige graslanden.

In maart bloeien er ook veel bosanemonen langs de watergang.

In de oudere elzen hebben ook grote bonte specht en de groene specht hun onderkomen.

Tijdens de Ruilverkaveling Halle-Wolfersveen (eind jaren '90) zijn landschapselementen en ecologische verbindingen als houtsingels en poelen aangelegd in en rond de Meuhoek. Sindsdien is het aantal zangvogelsoorten toegenomen en komen ook putters, groenling, gekraagde roodstaart, en de bonte vliegenvanger steeds meer voor. Ook de boomkikker is weer terug.

Naast hoofdzakelijk elzen staan er imposante inlandse eiken, dikke wilgen en enkele oude stoofessen.

Afb. 7 Sijs bij elzenproppen.

9. Archeologie en Cultuurhistorie

In het gebied is niet veel onderzoek gedaan in het kader van de archeologie. Het gebied was grote delen van het jaar ook moeilijk toegankelijk. Om die reden is in grote delen van het gebied de archeologische verwachtingswaarde laag, behoudens bij de oude huisplaatsen in het gebied.

In het gebied komen geen rijks- of gemeentelijke monumenten voor. In de Meuhoek komen met name kleinschalige (keuter)boerderijen en woningen van buitenlui voor.

10. Veldnamen en historie

Enkele bijzondere boerderijnamen noemen wij hier in het bijzonder. De naam van boerderij De Keerumme (Meuhoek 1) in deze streek verwijst mogelijk naar Lodewijk Napoleon, onze koning in de Franse tijd, die zich hier verreed met zijn gevolg en toen rechtsomkeert maakte. Of het betreft de boerderij zelf die na een brand weer omme keerde, maar wel gedraaid ten opzichte van de oorspronkelijke boerderij. De nabij de Keerumme gelegen boerderij- en veldnaam Tolkamp wijst erop dat we te maken hebben met een grensovergang tussen twee verschillende plaatsen. Geen geld, dus ga terug, is ook een verklaring voor de naam Keerumme. De tol was geplaatst bij 'de Olde Landweer', iets dat we tegenwoordig een checkpoint zouden noemen. Een deel van deze landweer is tegenwoordig nog zichtbaar vanaf de Varsseveldseweg.

Andere namen die in en bij de Meuhoek voorkomen zijn 't Venneken, Halderdijck, Goorzicht, Abrahams, Horsting, Spiekerman, Spekvoshut.

11. Recente geschiedenis

Tegenwoordig zijn de landerijen in gebruik als wei- of bouwland voor akkerbouw. Veel van de huisplaatsen zijn nu in gebruik voor burgerbewoning. Een aantal woningen zijn gesplitst voor dubbele bewoning, soms ook in het kader van mantelzorg en/of naoberschap.

Tot ca. 30 jaar geleden was het normaal in de Meuhoek dat de jongere generatie in trok of zich naast de oudere generatie in het gebouw vestigde. Dat zorgde er ook voor dat de geschiedenis en de gebruiken automatisch van generatie overgingen. In de laatste decennia is het juist meer en meer gebruikelijk dat er (wild)vreemden het huis kopen van de oude generatie. Huizen gaan over op bewoners van elders. Het is een uitdaging voor de (originele) Meuhoekers om aan de nieuwe bewoners ook deze geschiedenis en gebruiken over te dragen.

WAARDEN EN WENSEN

12. Wat moet bewaard worden?

Voor het duurzaam voortbestaan en het beheer van het landschap is het van belang dat het grondwater op peil blijft en niet te veel wegzakt. Bij verlaging van de grondwaterstand ontstaat gebrek aan water bij allerlei organismen. Bovendien valt de kweldruk weg die zorgt voor opstuwing van kalkrijk water. Het is van belang dat de bomen met respect behandeld worden, dus geen grootschalige machinale snoeiacties. Liever dat dit handmatig wordt gedaan. Ook het voorkomen van nadelige effecten van hoge veedruk, veel bemesting of bestrijdingsmiddelen is zeer gewenst. Evenals het behoud van (permanent) grasland op de lagere percelen. Het uitrasteren van bomen kan ongunstige effecten voorkomen.

Gestreefd wordt naar het behoud van vitaliteit en kwantiteit van de knotelzen in de Meuhoek. Tevens bekendheid en zichtbaar maken van deze bijzondere boom. Ook het behoud van de kleinschaligheid van het landschap draagt bij aan de belevingswaarde van het knotelzenlandschap. Het behoud van kleine percelen, erf- en perceelafscheidingsen, kortom de landschappelijke waarden en het coulissenlandschap is voor bewoners, maar ook voor recreanten van belang.

Naast de knotelzen zijn dat de vochtige graslanden met de planten die daar van origine bij horen. We zien afgelopen voorjaar (2024) dat door de hogere waterstanden al veel meer pinksterbloemen bloeien.

De zandwegen (soms wel 'grasheggen') dienen ook zo veel mogelijk bewaard te blijven. Sommige wegen zijn vroeger al beklinderd, o.a. de Landstraat en Spiekermanweg.

Kortom, het geheel aan onderdelen maken het gebied zo bijzonder.

Afb. 8 Knotelzen in wintertooi

13. Wat is hiervoor nodig.

Daar waar functies minder belangrijk worden of zelfs verloren gaan (bijv. gebruik brandhout en afperking percelen), zijn nieuwe functies voor het landschap gewenst. Vanuit toerisme, landschap en cultuurhistorie zou gezien kunnen worden, in hoeverre voor dergelijke elementen een (eenmalige of structurele) bijdrage mogelijk zou zijn. Het onderhoud van de zandwegen dient met respect te worden uitgevoerd door de eigenaar (veelal de gemeente). Verschillende grondeigenaren hebben een subsidie overeenkomst, waarin zij zich verplichten de knotelzen meerjarig in stand te houden en krijgen daarvoor een bijdrage. Desondanks ontstaat soms uitval van oude knotelzen. Inboeten is dan het devies.

Het landschapsmonument De Meuhoek kan ook opgenomen worden in het Omgevingsplan van de gemeente Bronckhorst, waarbij wordt bepaald dat de huidige landschappelijke kwaliteit in de Meuhoek tenminste in stand dient te blijven. Er wordt al aangegeven dat het water langer vastgehouden moet worden en de stuw helpt daarbij prima. Het betekent wel dat voor een ideale situatie vanuit landschappelijk en ecologisch perspectief, de gronden hoofdzakelijk ingericht blijven als grasland en alleen op de hogere essen akkerbouw. Liefst geen maïs maar (oude) graansoorten. Daarnaast gaat de voorkeur uit naar extensief beheer, zonder gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen. Slechts op die wijze kan de oorspronkelijke flora en fauna weer toenemen. Dit is een wensbeeld, dat hopelijk gestimuleerd kan worden.

14. Welk wensbeeld voor de toekomst ligt hier.

De Meuhoek is een streek met een uniek karakter en blijvende herkenbaarheid wat betreft kleinschaligheid, natuur en landschap, waar het goed toeven is. Het is gewenst om te voorkomen dat de schaalvergroting verder zijn intrede doet door de kleinere kavels samen te voegen tot grotere percelen. Waar nodig dienen nieuwe knotelzen te worden ingeboet, het liefst al van een behoorlijke maat. Het behoud/de versterking van met name de rijen elzen is een speerpunt van dit landschapsmonument. De zandwegen, grasheggen en klinkerwegen dienen behouden te blijven. Verschillende woonerven kunnen nog wel wat worden versterkt met behulp van een landschappelijke inpassing. Ook instandhouding van de eenmansessen is zeer wenselijk.

15. Welke natuur- en landschapselementen profiteren hiervan?

De elzen bieden broed- en schuilgelegenheid van soorten als uilen, roodstaart en vliegenvanger en zijn een biotoop voor veel soorten. Bermflora en -fauna worden beschermd door instandhouding van de knotelzen. Ook de landschappelijke kwaliteit en belevingswaarde van het gebied is er duidelijk bij gebaat.

16. Maatschappelijke kosten en batenanalyse: welk businessmodel ligt hier?

Het knotelzenlandschap kan wat opbrengstderving en hinder opleveren. Hier staat tegenover dat een vitaal landschap plagen voorkomt of tempert en ook weersinvloeden kan nivelleren. Bovendien is de verdien capaciteit in de Meuhoek verhoogd o.a. door het knotelzenproject en door kansen voor agrarisch natuurbeheer als mede door extra recreanten. Ondermeer toeristen en recreanten genieten van een aantrekkelijk landschap. Deze knotelzen zijn onderdeel van het Achterhoekse coulissenlandschap. Bomen in het cultuurland zijn vaak lastig voor agrariërs en loonwerkers. Ook zijn de regels voor de landbouw in het nadeel van landschapselementen zoals bomen met forse kruinen. Naast schaduw en hinder gaven solitaire bomen in voorgaande jaren in landbouwtelling een korting voor gewasoppervlak (minder subsidie, mest- en veerimte). De landschapselementen vallen vanaf 2023 onder de landbouwsubsidie zodat de prikkel om deze drastisch terug te snoeien of te verwijderen voor een groot deel wordt weggenomen. Anderzijds krijgt een agrariër een bijdrage per ha. per jaar van de EU, onder voorwaarde dat hij met respect omgaat met natuur en landschap op zijn terrein. Daar horen uiteraard ook deze rijen knotelzen bij. Tevens is met diverse eigenaren een kwalitatieve overeenkomst afgesloten waardoor zij voor het grondbeslag van de knotelzen langjarig gecompenseerd worden.

PARTIJEN

17. Wie is de eigenaar?

Buurtschap/gemeente: In de Meuhoek zijn de landbouwgronden en erven in particulier bezit; enkele percelen/gebieden zijn eigendom van de Gemeente Bronckhorst, de Provincie Gelderland en van het Waterschap Rijn en IJssel. De openbare (zand)wegen, paden en bermen zijn veelal in eigendom van de gemeente of de provincie.

18. Wat wil de eigenaar?

Verschillende bewoners en andere eigenaren hebben al eerder aangegeven te streven naar behoud van de identiteit, de eigenheid van dit gebied. Zij hebben immers getekend voor (langdurige) instandhouding van het knotelzenlandschap.

*Buurtbewoners en
gemeentebestuur
planten elzen*

19. Hoe kijken zij tegen dit Landschapsmonument aan?

Velen zijn positief verrast als wordt geprobeerd extra aandacht van de gemeente te krijgen voor behoud, beheer en onderhoud van het Meuhoekse landschap. De bewoners zijn trots op hun Meuhoek en de herontwikkeling en aandacht van dit gebied.

20. Welke actoren/partners zijn aanwezig of denkbaar?

Boeren, burgers en buitenlui zijn inwoners en belanghebbenden van de Meuhoek. Zij zijn verenigd in de actieve plaatselijke buurtvereniging, die anno 2024 al ruim 50 jaar bestaat. Daarnaast zijn gemeente en waterschap actoren/partners voor behoud van dit gebied. En ook partijen als 't Onderholt (VALA), IVN en StAM..

Afb. 10. Buurtvereniging De Meuhoek

Afb. 11. Logo buurtvereniging

21. Beschrijver van dit landschapsmonument

Hennie Scheffer in collegiale samenwerking met StAMBassadeur: Henk Boland. Met hulp van Bennie Eenink, René Tunter en André Kaminski.

22 Bronnenlijst:

- Archief StAM;
- Oud Zelhem; diverse gegevens.
- Wikipedia;
- Stichting Landschapsbeheer Gelderland
- Overheden (gemeente, WRIJ, provincie)

OPTIES

23 Welke kansen en bedreigingen liggen hier?

Kansen:

Kansen voor duurzame instandhouding, versterking, en bekendheid van het unieke knotelzenlandschap; voorkomen van aftakeling daarvan.

Herontwikkeling, functieverandering;

Meer wandelaars en andere recreanten;

Bedreigingen:

Bedreiging van verharding van zandwegen en oneigenlijk gebruik daarvan;

Verrommeling van het huidige landschap;

Aantasten van waardevolle bermen door onzorgvuldig beheer.

Het kappen van waardevolle bomen en/of houtsingels.

Onzorgvuldig en/of te grofmazig onderhoud.

Loslaten van teelt permanent grasland

Toename dynamiek in grondwaterniveau en -niveauverlaging.

24 Welk overheidsbeleid is van belang?

Controle en handhaving van de gemaakte afspraken en wetgeving (bv. illegaal kappen). Ook opname/bescherming van het landschapselement als landschappelijke basisstructuur in het Omgevingsplan Bronckhorst is gewenst.

25. Is er een vorm van bescherming?

Met behulp van een aanlegvergunningenstelsel kunnen de meest belangrijke landschapswaarden worden beschermd in het Omgevingsplan Bronckhorst. Maar het meest belangrijke is dat de landschapswaarden worden gerespecteerd door de belanghebbende bewoners. Er is ook een subsidie op de meeste knotelzen met een kwalitatieve verplichting tot instandhouding van de elzensingels. De kwalitatieve verplichting, vanaf de jaren 2015 en 2017, garandeert de instandhouding voor een periode van ten minste 30 jaar.

26. Biedt dat kansen?

Er zijn kansen tot uitbreiding van het aantal elzen als de plantvoorwaarden goed zijn. In het seizoen 2023/2024 is het daarvoor bij uitstek geschikt voor de zwarte els. De jaren daarvoor was het te droog! Inboeten van knotelzen die dood

zijn gegaan vereist blijvende aandacht. Op onderstaande foto staan oud en nieuw mooi naast elkaar.

27. Wat is nog een Black box?

Plannen van de grondeigenaren en van de gemeente; waterschap en provincie. Een derde deel van het aantal knotelzen valt niet onder de kwalitatieve verplichting.

28 Welke subsidie/ financiering /steun/ hulp is denkbaar

Subsidies voor agrarisch natuurbeheer, plattelandsfondsen als LEADER, Pr.Bernhardcultuurfonds etc, hulp door buurtvereniging, StAM, IVN en misschien van gemeente en waterschap.

BEKENDHEID

29 Welk beeld/archiefmateriaal is er?

Bij ECAL, Oud Zelhem, TRAP, StAM, Gelders archief en Wikipedia van de Meuhoek.

30 Welke publiciteit kan gezocht worden?

Wandelsportmedia, Landleven of Achterhoekmagazine. Aanbieden van de beschrijvingen aan het gemeentebestuur en aan de bewoners.

31. Plaatsing op Wikipedia mogelijk

Jazeker, maar ook op de website van StAM en bijv. facebook Halle of Meuhoek.

32 Is er een evenement/gebruik/activiteit/themadag denkbaar waaraan dit Landschapsmonument gekoppeld kan worden?

Het IVN, maar ook andere groepen houden regelmatig wandelingen in het gebied. Een uitbundig spandoek aan de openbare weg geeft bekendheid aan het gebied en vraagt nadrukkelijk de aandacht van de bezoekers van het gebied. Men zou met de knooppuntenroute een stop in de Meuhoek kunnen toevoegen. Ook de ontwikkeling van een klompenpadenroute (bijv. vanuit Halle) is een optie. De wandelvierdaagse van Doetinchem, Varsseveld en Zelhem zou specifiek De Meuhoek kunnen aandoen. Ook zou op de Halse Gaodag de Meuhoek aandacht kunnen krijgen.

